

สิบสองปีกับการพัฒนา

เนื้อหาบทนี้มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมของชาวลื้อ จากการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงเขตปกครองตนเองชนชาติส่วนน้อยชาวไทสิบสองปันนา จนมาถึง (กรณีศึกษา) โครงการพัฒนาสร้างถนนรูปเปอร์ไฮเวย์ เพื่อเชื่อมต่อเชียงใหม่กับเมืองฮาย หัวเมืองสำคัญทางด้านตะวันตก ซึ่งสามารถเดินทางข้ามพรมแดนลงไปทางเชียงใหม่ รัฐฉาน ประเทศพม่า อีกทั้งถนนสายดังกล่าวยังรองรับการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ เชื่อมต่อการเดินทางจากสนามบินสิบสองปันนากับชุมชนภาคทรายและหมู่บ้านเก่าแก่ของเชียงใหม่ (เดิม) ซึ่งเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วแบบข้ามคืน

1. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

ดังที่ได้กล่าวไปข้างแล้วในบทที่ผ่านมา นับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา เมื่อประเทศจีนได้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคของการปฏิรูปทางเศรษฐกิจภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนคนใหม่ในขณะนั้นซึ่งริเริ่มดำเนินนโยบาย “สี่ทันสมัย” นับแต่นั้นมา งานสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็คือการนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาทั้งสี่ด้าน หรือ “สี่ทันสมัย” อันได้แก่ (1) ความทันสมัยทางด้านเกษตรกรรม (2) ความทันสมัยทางด้านอุตสาหกรรม (3) ความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ และ (4) ความทันสมัยทางด้านอาหารและความมั่นคงของชาติ เพื่อบรรลุภารกิจดังกล่าว ประเทศจีนภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิง ได้ริเริ่มปรับเปลี่ยนนโยบายทางด้านเศรษฐกิจผ่านการยกเลิกและยึดหยุ่นกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เคยมีมาอย่างเคร่งครัดในยุคของเหมา เจ๋อตง ข้อกำหนดและการกำกับควบคุมต่างๆ ได้ถูกรื้อถอน หรือยกเลิก และหนึ่งในนั้นที่เป็นตัวอย่างสำคัญก็คือการยกเลิกระบบการทำนารวม (Collective Farms) มากไปกว่านั้นการพัฒนาที่จะนำไปสู่สภาวะเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจไม่ใช่เป้าหมายของรัฐบาลจีนอีกต่อไป ดังที่ เติ้ง เสี่ยวผิงเองได้ประกาศยืนยันว่า การร่ำรวยนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่ปรารถนา และไม่ใช่เป้าหมายที่ทั่วพื้นที่ของประเทศนั้นจะต้องได้รับการพัฒนาไปอย่างเท่าเทียม ทว่าในทางกลับกัน “ไม่สำคัญหาก บางพื้นที่บางมณฑล จะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ความมั่งคั่งก่อนอาณาบริเวณอื่นๆ” (Mitter 2008) เพื่อที่จะส่งเสริมสิ่งที่เรียกว่า “แนวคิดแบบพอค้ำ” ที่ว่านี้ การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิง ก็คือการประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษทางด้านชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของประเทศ เช่น เซินเจิ้น และเซี่ยงไฮ้ เพื่อเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ

กล่าวได้ว่า จีนแผ่นดินใหญ่ในยุคการนำของเติ้ง เสี่ยวผิง ซึ่งดำเนินนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคมมาอย่างยาวนานกว่า 2 ทศวรรษ (คือนับจากปี 1978 ถึง ปี 1997) จึงสะท้อนให้เห็นว่าในประเทศจีนยุคใหม่นั้น ผู้คนและรัฐบาลในมณฑลต่างๆ ของประเทศนั้นจะต้องแข่งขันกันเอง ท่ามกลางการยึดหยุ่นอันนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมระหว่างเขตชายฝั่งทะเลตะวันออกกับเขตพื้นที่ภายในด้านตะวันตก โดยเฉพาะตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศ ทั้งนี้เพื่อที่จะบรรลุภารกิจการพัฒนาไปสู่สภาวะ “สี่ทันสมัย” ดังที่กล่าวมาข้างต้น ในกรณีของสิบสองปันนา เขตปกครองตนเองชนชาติไทในมณฑลยูนนาน พื้นที่อันห่างไกลจากปักกิ่งไปทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจีน

รัฐบาลท้องถิ่นสิบสองปันนาซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐบาลมณฑลยูนนาน จึงได้ริเริ่มภารกิจ โครงการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ตามนโยบายของท่านเลขาธิการพรรคคนใหม่อย่างแท้จริง

ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา ถนนหนทางสายต่างๆ ที่ถูกก่อสร้างขึ้นมาในเขตชนบทใต้สุดของมณฑลยูนนานก่อนหน้านั้น คือนับจากต้นทศวรรษ 1950 จึงได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้กลายเป็นถนนสมัยใหม่ที่เชื่อมต่อระหว่างเชียงรุ่งกับอาณาบริเวณอื่นๆ โดยเฉพาะระหว่างเชียงรุ่งกับซือเหมาและคุนหมิง อันเป็นเมืองหลวงของยูนนาน จากนั้น (ในปี 1981) รัฐบาลท้องถิ่นสิบสองปันนายังได้จ้างผู้เชี่ยวชาญและนักพัฒนาให้เข้ามาศึกษาวางแผนการพัฒนาเมืองเชียงรุ่งระยะยาว นโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจของเติ้ง เสี่ยวผิง ยังกลายเป็นแรงบันดาลใจสำคัญต่อรัฐบาลท้องถิ่นสิบสองปันนาที่จะปรับเปลี่ยนเมืองเชียงรุ่งให้กลายเป็นศูนย์กลางแห่งความทันสมัยของเขตปกครองตนเองชนชาติทิเบตสิบสองปันนาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะโครงการพัฒนาปรับเปลี่ยนเชียงรุ่งให้กลายเป็นแดนสวรรค์ของนักท่องเที่ยวจีนอัน ที่ยากจะเดินทางมาสัมผัสบรรยากาศของเขตป่าร้อนชื้นและความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่างๆ (Lan 1980) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจน นับจากนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจในไม่กี่คือ ภูมิทัศน์ต่างๆ ของเมืองเชียงรุ่งที่ถูกปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเศรษฐกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานคือ กลไกสำคัญที่ได้ปรับเปลี่ยนให้เชียงรุ่งกลายเป็นเมืองศูนย์กลางของสิบสองปันนา

ราวๆ กลางทศวรรษ 1980 รัฐบาลสิบสองปันนาได้เริ่มสนับสนุนนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อย่างจริงจัง (Kiyoshi 2002, Li 2004) หมู่บ้าน สถานที่ที่สำคัญตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่ถูกมองว่าจะสะท้อนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชนชาติส่วนน้อย ไม่ว่าจะเป็น สถาปัตยกรรมบ้านไท อาหาร วัฒนธรรมการชงชา เทนกาลปีใหม่ รวมจนถึงเสื้อผ้าและสาวไท กลายเป็นสินค้าและสิ่งที่ถูกจัดแสดงตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ที่รัฐบาลท้องถิ่นลงทุนก่อสร้างพัฒนาขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็น สวนขวัญบ้านถิ่น (ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของเมืองเชียงรุ่ง) และหมู่บ้านวัฒนธรรมในเมืองอ้า ที่เรียกว่า "กาลันป้า" ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถซื้อตั๋วเข้าไปชมหมู่บ้าน วิถีชีวิต และการแสดงต่างๆ ของชนชาติส่วนน้อยชาวไท ไม่ว่าจะเป็นการเดินรำ คำขับประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ จนไปถึงการแสดงจัดตั้งต่างๆ เช่น การแต่งงาน การเล่นสาค่านำรายวัน

ในเมืองเชียงรุ่ง การลงทุนพัฒนาก่อสร้างสถานที่ท่องเที่ยว เช่น สวนขวัญบ้านถิ่น ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของเมือง ดำเนินควบคู่ไปกับการตัดถนนหนทางใหม่ๆ และการก่อสร้างโรงแรม ตึกรามร้านค้าและเขตที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะบนสองข้างถนนจากใจกลางเมืองมุ่งสู่สวนรุกชชาติบ้านถิ่น ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ตลอดช่วงทศวรรษ 1980 ถนนสายดังกล่าว (ปัจจุบันคือ Mantin Lu) ตัดผ่านไร่ชาและชุมชนหมู่บ้านอันเก่าแก่ของชาวลื้อ คือ บ้านเชียงล้านและบ้านถิ่น (ดู Evans 2000, Hyde 2001, Panyagaew 2007)

การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการขยายตัวทางกายภาพของเชียงรุ่ง ผ่านการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น ถนนหนทางที่เชื่อมต่อระหว่างเชียงรุ่งกับหัวเมืองต่างๆ และสนามบินที่เริ่มเปิดใช้ในปี 1990 ยังดำเนินควบคู่ไปกับการอพยพเข้ามาของชาวจีนอื่น ทั้งจากเมืองใหญ่และเขตชนบทจากอื่น ๆ ของประเทศจีน ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงต้นทศวรรษ 1950 จำนวนของชาวจีน (ส่วนใหญ่คือทหาร เจ้าหน้าที่รัฐ และครอบครัว) ในสิบสองปันนามีเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ จากจำนวนประชากรทั้งหมด แต่ทว่าล่วงเข้าสู่ต้นทศวรรษ 1980 จำนวนของชาวจีนอพยพได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกลายเป็น 25% ของประชากรทั้งหมด (และปัจจุบันกลายเป็นราวๆ 35% ของจำนวนประชากรทั้งหมด) นอกจากนี้ในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม (1966-1976) รัฐบาลจีนยังได้ก่อตั้งสถานที่ที่

เรียกว่า "นิคมของรัฐ" (State Farms) ซึ่งมักจะเป็นนิคมยางพาราและมีการอพยพเคลื่อนคนจากดินแดนอื่นๆ เข้ามาตั้งรกรากในเขตปกครองตนเองชนชาติส่วนน้อยชาวไทสิบสองปันนา การเกิดขึ้นของพื้นที่ที่เรียกว่า "นิคมของรัฐ" ในช่วงดังกล่าวส่งผลให้พื้นที่หลายส่วนที่เคยเป็นไร่นาในกรรมสิทธิ์ของชาวนาลื้อ ได้ลดจำนวนลงไปอย่างรวดเร็ว เพราะว่าถูกรัฐยึดไปสร้าง "นิคมของรัฐ" และสวนป่ายางพารา ให้ชาวยุ้ยไตอยู่อาศัยและทำมาหากิน ควบคู่ไปกับการก่อตั้งนิคมของรัฐ การปฏิรูปที่ดินเพื่อที่จะยกพื้นที่บางส่วนให้กับชาวยุ้ยไตอพยพ หรือจัดสรรที่ดินทำกินให้กับคนอพยพเหล่านั้นที่รัฐดำเนินนโยบายเคลื่อนคน (state mobilization) ลงมา แม้ว่าในช่วงเวลาหนึ่ง ชาวยุ้ยไตส่วนใหญ่จะอาศัยใช้ชีวิตอยู่ในนิคมของรัฐ แยกตนเองออกจากชนพื้นเมือง เช่นชาวลื้ออย่างชัดเจน (Hansen 1999) ทว่าหลังการปฏิรูปเศรษฐกิจใหม่ภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิง การระเบิดออกของคลื่นการอพยพของผู้คนจากเขตชนบทสู่เมืองนั้นได้ดำเนินไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศจีนแผ่นดินใหญ่

“พื้นที่สมัยใหม่” ซึ่งส่วนใหญ่เต็มไปด้วยลูกค้าชาวยุ้ยไต ในเชียงรุ่ง

กล่าวได้ว่า นับตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา การอพยพเคลื่อนตัวของผู้คนจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมืองดังกล่าวของประชากรกลุ่มต่างๆ ในประเทศ ได้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของชาติจีนยุคใหม่อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง ในกรณีของเชียงรุ่ง การพัฒนาและเติบโตเศรษฐกิจของเมือง ส่วนหนึ่งจึงเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรชาวจีนอันนั่นเองที่ปัจจุบันมีอยู่มากกว่า 50 % ของประชากรในเขตเมือง และราวๆ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรดังกล่าว ปฏิเสธไม่ได้ว่าด้านหนึ่งได้นำไปสู่การเกิดขึ้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจการค้าและการลงทุน เช่น การเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมเชียงรุ่ง และในอีกด้านหนึ่งก็นำไปสู่การเกิดขึ้นของเขตที่อยู่อาศัย ตึกกรมร้านค้า และการปฏิรูปจัดสรรที่ดิน อันนำไปสู่การใช้ที่ดินและการพัฒนาพื้นที่แบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในเชียงรุ่งและอาณาบริเวณอื่นๆ ในสิบสองปันนา อันนำไปสู่กิจกรรมเศรษฐกิจใหม่ (new economy) ที่เน้นงานบริการและ “แรงงานอารมณ” (ดู

วสันต์ 2553) ในบริบทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

2. ถนนกับการพัฒนา

ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน การสร้างถนนหนทาง¹ คือ “เครื่องมือ” คือวิถีทางของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย ทุกวันนี้ในสายตาของชาวบ้านในเขตชนบทจีน ถนนหนทางจึงเป็นมากกว่า “ตัวอุปถัมภ์” ทว่า เป็นทั้ง “ตัวแทน” ของการพัฒนาเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาไปสู่ความทันสมัยที่สะท้อนในเชิงสัญลักษณ์และแสดงออกผ่านการสร้างถนนหนทาง (ในตัวของมันเอง) ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิต เป็นความหวังของผู้คนในเขตชนบทที่ยังคงด้อยพัฒนา ในสายตาของรัฐบาลจีนถนนสมัยใหม่หรือซูเปอร์ไฮเวย์นั้น จึงเป็นทั้งกลไกและกระบวนการที่สามารถส่งผ่านและนำพาบรรดาชาวนายากจนให้หลุดพ้นออกจากสังคมจารีตประเพณีและความดักดานล้าหลัง ด้วยการบูรณาการเชื่อมประสานวิถีชีวิตของพวกเขาเข้ากับระบบเศรษฐกิจของชาติที่ปัจจุบันสอดคล้องสัมพันธ์ไปกับระบบเศรษฐกิจโลกอย่างสลับซับซ้อนและแนบแน่น (Flower 2004) ในกรณีของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โครงการพัฒนาก่อสร้างถนนหนทางในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้อาจหมายถึงกลไกของการบูรณาการเชื่อมประสาน ผู้คนหรือชุมชนชายขอบ (ที่มีถูกมองว่าอยู่อย่างโดดเดี่ยว) เข้าสู่พื้นที่ทางเศรษฐกิจและระบบตลาดการค้าเสรี (Rigg 1997) ส่วนในเขตชนบทของจีน การสร้างถนนหนทาง นอกจากจะถือเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ยังอาจจะหมายถึงกระบวนการขับเคลื่อน หรือ “ลบ” ประวัติศาสตร์ ความทรงจำ และจารีตประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น ผ่านวิถีการดำเนินชีวิตแบบสมัยใหม่ ที่ส่งผ่านมาโดยถนนหนทางสายนั้นๆ ที่ทั้ง ทดแทน และรื้อถอนความเป็นถิ่นฐาน ตลอดจนสำนึกของการเป็นส่วนหนึ่งในสถานที่ดินแดนนั้นๆ ของผู้คน กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ถนนหนทาง (ที่มีก็จะสร้างขึ้นในนามของการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย) สามารถที่จะส่งผ่าน หรือนำพา “ผู้ใช้” (ถนนสายนั้นๆ) ให้เข้าถึงประสบการณ์ สภาพะสมัยใหม่ การจารีตจรรยาความทรงจำใหม่ๆ เกี่ยวกับการสร้างถนนหนทางและการใช้ถนนสายนั้นๆ ตลอดจนอาจนำไปสู่การรื้อถอนความเป็นถิ่นฐานในชุมชนผู้คนที่เกี่ยวข้องกลุ่มนั้นๆ (Masquelier 2002)

ถนนสมัยใหม่โดยเฉพาะซูเปอร์ไฮเวย์ จึงเป็นทั้งวิถีทางเชิงกลไก และตัวอุปถัมภ์ (a metaphor) ของการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยในเขตชนบทล้าหลังทางเศรษฐกิจของประเทศจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป ว่าทรมานว่าด้วยการพัฒนา (ผ่านโครงการพัฒนาสร้างถนน) ที่ว่านั้นมักจะถูกมองโดยนักลงทุน เจ้าหน้าที่รัฐ หรือบรรดานักพัฒนา ว่า ถนน คือตัวแทนของสภาพะสมัยใหม่ คือสิ่งที่จะนำมาซึ่งการเข้าถึงโอกาสใหม่ๆ ตลอดจนการเลื่อนสถานะทางสังคมของผู้คน การสร้างถนนจึงเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจแห่งชาติ และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้าและการร่วมมือลงทุนระดับภูมิภาคระหว่างประเทศต่างๆ ในเขตลุ่มน้ำโขง (Asian Development Bank 2005) กระนั้นก็ตามสำหรับผู้คนในท้องถิ่น หรือชนกลุ่มน้อยในเขตรอยต่อในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ถนนสมัยใหม่ หรือวาทกรรมการพัฒนาว่าด้วยเรื่องถนน (และการสร้าง

¹ ในที่นี้หมายถึง ถนนที่สร้างด้วยเทคโนโลยีความก้าวหน้าทางด้านวิศวกรรมโยธา มีการลงทุน ค่าณระยะทาง กำหนดขนาดความกว้าง ความยาว ประเภทของถนน ตลอดจนการกำหนดเสรี องศา รัศมีความกว้างของโค้ง ถนน การใช้วัสดุการก่อสร้าง การกำหนดสัญลักษณ์ทางการจราจร ข้อกำหนดการใช้ถนนต่างๆ เช่น ความเร็ว ความสิ้นของถนน ตลอดจนชนิดของพื้นผิวการจราจร เป็นต้น

ถนน) ที่เชื่อกันว่าจะนำมาซึ่งหนทางใหม่ของการคมนาคมขนส่งและการติดต่อสื่อสารของผู้คน ยังอาจนำมาซึ่งประสบการณ์ใหม่ๆไม่ว่าจะเป็น โศกนาฏกรรม ความทุกข์ทรมานทางสังคม ความเศร้าโศก ความตาย การถูกไล่ที่และเบียดขับ และการรื้อถอนความเป็นถิ่นฐาน ถนนหนทาง เอาเข้าจริงๆ แล้ว จึงเป็นได้ทั้ง “กลไก” ที่ (1) จะนำพามาซึ่งโอกาสใหม่ๆ การเลื่อนขั้นฐานะ การพัฒนาและความทันสมัย และ (2) จะนำพามาซึ่งโศกนาฏกรรม ความทุกข์ทรมาน เศร้าโศกเสียใจ ความตายและหายนะ การถูกรื้อถอนสำนึกในท้องถิ่น และการถูกเบียดขับออกไปจากกระแสของการพัฒนา

ถนนซูเปอร์ไฮเวย์สาย 7 ซึ่งยาวประมาณ 3 กิโลเมตร (จากสนามบินเชียงใหม่ถึงตัวเทศบาล กาดทราย) เริ่มเปิดใช้ราวๆ ต้นปี 2547 ถนนซูเปอร์ไฮเวย์สายนี้คือส่วนขยายของถนนสาย City Airport Expressway ซึ่งยาวราวๆ 7 กิโลเมตรจากตัวเมืองเชียงใหม่ถึงสนามบิน การก่อสร้างถนนสายนี้โดยพื้นฐานถือเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนรองรับการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ ที่จะเชื่อมต่อระบบการคมนาคมระหว่างเชียงใหม่กับเทศบาลกาดทราย และระหว่างกาดทรายกับหัวเมืองทางใต้คือเมืองลวง (ชายแดนพม่า) และเมืองฮายทางด้านตะวันตก (ห่างออกไปราวๆ 70 กิโลเมตร และ 45 กิโลเมตร ตามลำดับ) ให้สะดวกรวดเร็วมากขึ้น ในการสร้างถนนสายนี้ รัฐต้องเวนคืนที่ดินจากชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่ก็คือชาวนาลื้อ โดยเฉพาะที่นาของหมู่บ้านเชียงป้อม ซึ่งส่วนใหญ่ถูกเวนคืนเพื่อนำไปสร้างถนน หลังจากที่ถนนสายนี้ก่อสร้างเสร็จและเริ่มเปิดใช้ ถนนสมัยใหม่สายนี้จึงนำการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ มาสู่วิถีชีวิตของชาวบ้าน (ที่จำนวนที่นาที่ถือครองลดน้อยลงไปกว่าเท่าตัว) อย่างลึกซึ้งและสลับซับซ้อน หลังจากที่มีการเปิดใช้ ถนนซูเปอร์ไฮเวย์สายนี้กลายเป็น “กลไก” เชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองกาดทรายและชุมชนหมู่บ้านที่ตั้งอยู่รอบๆ เมืองเชียงใหม่เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะการเดินทางด้วยรถโดยสารสาย 1 (ดังที่กล่าวมาก่อนหน้านี้) รถแท็กซี่ส่วนบุคคล (ซึ่งปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมากในเขตเชียงใหม่ก็สามารถที่จะวิ่งออกจากเมืองมายังสนามบินและต่อมายังเทศบาลกาดทรายได้ง่ายขึ้น) รถรับจ้างอื่นๆ จนรวมถึงรถมอเตอร์ไซด์ของชาวบ้าน ถนนสมัยใหม่สายนี้จึงเชื่อมโยงวิถีชีวิตของชาวนาเข้ากับ “ความทันสมัย” การกลายเมืองและวิถีชีวิตแบบเมืองของเชียงใหม่ โดยเฉพาะปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในท้องถิ่นกับผู้มาเยือนชาวอื่น ทั้งที่เป็นผู้พยายายจากจากเขตชนบทอื่นๆ และนักท่องเที่ยวผู้มั่งคั่งจะกินจากเมืองใหญ่ การมาถึงของถนนซูเปอร์ไฮเวย์นั้นได้นำพาการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายาสู่ชีวิตของชาวนาในหมู่บ้าน เช่นบ้านเชียงป้อม เทศบาล กาดทราย การเปลี่ยนแปลงเชิงรูปธรรมที่สังเกตเห็นได้ก็คือ ถนนในตัวของมันเองซึ่งมีขนาดกว้างใหญ่ และถูกดีไซด์เพื่อให้รองรับการเดินทางโดยยานยนต์ที่สะดวกรวดเร็ว และสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการสร้างถนนสายนี้ก็คือการก่อสร้างสถานีเติมน้ำมัน ซึ่งปัจจุบันก็มีอยู่ 3 สถานีด้วยกัน ประหนึ่งว่าเพื่อรองรับวิถีการชีวิตที่เน้นการใช้จ่ายและบริโภคนิยม ที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังจากที่ถนนสายนี้เปิดใช้ ดังนั้นนอกจากสถานีเติมน้ำมัน จึงยังมีธนาคาร ห้องแถว และสถานีขนส่งแห่งใหม่ ที่กำลังก่อสร้างขึ้น

เมื่อที่นาถูกเวนคืนไปสร้างถนนหนทาง จำนวนที่ดินที่ถือครองลดจำนวนลงไป ทำให้ชาวบ้านหลายส่วนไม่สามารถจะทำนาได้อีกต่อไป ส่วนใหญ่จึงหยุดทำนา และนำที่นาดังกล่าวให้พ่อค้าชาวจีนเข้ามาเช่าช่วงไปทำธุรกิจเกษตรอย่างอื่นต่อ เช่น ธุรกิจปลูกต้นไม้ขาย หรือการทำไร่ยาสูบ เป็นต้น

สิ่งที่ถนนสมัยใหม่นำพามาสู่สังคมชาวนาไทยอาจจะเห็นทั้ง โอกาสใหม่ๆ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เข้ามาสู่ชุมชนหมู่บ้าน และในกรณีของหมู่บ้านเชียงป้อม (ซึ่งชอยกมาเป็นกรณีศึกษา

ตัวอย่างในที่นี้) ก็คือการท่องเที่ยวแบบ Home Stay และกิจการร้านอาหารชาติพันธุ์ ซึ่งนำเข้ามาโดยรัฐบาลท้องถิ่น ที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้สมัครใจร่วมลงทุนกับบริษัทพ่อค้าชาวอื่น ขณะที่อีกหลายครอบครัวที่ไม่ได้ตัดสินใจร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวดังกล่าว มีทุนสะสมอยู่บ้าง ตัดสินใจเปลี่ยนตัวเองจากการเป็นชาวนาไปเป็นพ่อค้าข้าว หรือคนขับรถรับจ้าง อีกสิ่งหนึ่งที่อาจจะสะท้อนได้ว่าเป็น “ความทันสมัย” ที่ถนนสาย 7 นำมาสู่วิถีชีวิตของชาวนาไทในหมู่บ้านนี้ก็คือ จำนวนที่เพิ่มมากขึ้นของยานพาหนะที่ชาวบ้านครอบครองเป็นเจ้าของ ไม่ว่าจะเป็นรถจักรยานยนต์แบบชาวจีน รถยนต์ส่วนบุคคล และรถมอเตอร์ไซด์ รวมจนไปถึงอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆในการบริโภคระดับครัวเรือนซึ่งเพิ่มขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างผิดหูผิดตา เช่น ตู้เย็น ทีวี และที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือ แม้แต่รูปแบบของบ้านเรือน ที่แต่เดิมเป็นบ้านไม้ชาวลื้อก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นการก่อสร้างบ้านอิฐชั้นแทน แม้ว่าจะชาวบ้านจะยังคงรักษารูปทรงของหลังคาแบบบ้านชาวลื้อไว้อยู่

หลังจากการมาเยือนของถนน ชาวบ้านบางส่วนเริ่มรื้อบ้านไม้หลังเก่าทิ้งและสร้างแทนด้วยบ้านอิฐทันสมัยแบบไทย

3. ถนน ความทันสมัย และกิจการร้านอาหารไทย

หลังจากที่ถนนสาย 7 ก่อสร้างเสร็จและเริ่มเปิดใช้ ส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงที่ชาวบ้านรู้สึกและมองเห็นอย่างเป็นรูปธรรมก็คือการมาเยือนของชาวอื่น ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว คนขับรถแท็กซี่ หรือพ่อค้าเร่ เช่นคนขายหมู และคนขายผลไม้ ซึ่งก็จะมีจำนวนและความถี่ที่เพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านเล่าว่า หลังจากที่ดินถนนเปิดใช้เริ่มมีผู้มาเยือนชาวจีนอื่น เดินทางเข้าออกหมู่บ้านของพวกเขา

มากขึ้น บางส่วนเข้ามาขอเช่าใช้พื้นที่บางส่วนตามได้ทุนหรือพื้นที่เล็กๆ หน้าบ้านเรือนส่วนที่ติดกับถนนในหมู่บ้าน เปิดเป็นร้านขายของชำ ร้านซ่อมทีวี ร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ โดยเฉพาะในบริเวณแยกกลางหมู่บ้าน ห่างจากวัดเล็กน้อยซึ่งเป็นที่ตั้งของตลาดเล็กๆ ภายในหมู่บ้าน สินค้าที่ชาวฮั่นอพยพเหล่านี้นำมาขายมีตั้งแต่ เนื้อหมู จนไปถึงสินค้าอุปโภคบริโภคในครัวเรือน รวมจนไปถึง เหล้า บุหรี่ และเบียร์ (ซึ่งชาวบ้านมักจะซื้อไปขายต่อ เป็นส่วนหนึ่งของการทำกิจการร้านอาหารชาติพันธุ์ไท) นอกจากร้านค้าของชาวฮั่นเหล่านี้ ยังมีมีพ่อค้าเร่จากเชียงรุ่ง ซึ่งจะนับสามล้อเข้ามาเร่ขายเนื้อหมู เลือดหมู และผลไม้ ทุกวัน

ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้น นอกจากจะมีจำนวนผู้มาเยือนนอกหมู่บ้านที่เดินทางเข้าออกเพิ่มมากขึ้น ในอีกด้านหนึ่งยังเป็นเรื่องของสิ่งปลูกสร้างเชิงสถาปัตยกรรม การปรับเปลี่ยนแบบบ้านที่อยู่อาศัยของชาวนาไท ซึ่งมีแนวโน้มความนิยมอย่างแพร่หลายที่จะเปลี่ยนจากบ้านไม้แบบเก่าไปเป็นบ้านอิฐหลังใหม่ แม้ว่า "บ้านสมัยใหม่" ดังกล่าวจะมีต้นทุนการก่อสร้างค่อนข้างสูงอยู่มาก อย่างไรก็ตามนี่เป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัยและเป็นสิ่งใหม่ที่ถูกนำเข้ามาในหมู่บ้าน โดยเฉพาะหลังจากที่มีการตัดสร้างถนนซูเปอร์ไฮเวย์สายที่ 7

การมาถึงของถนนหนทาง ยังนำมาซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ ที่ชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นเด็กรุ่นใหม่หรือไม่ก็ตาม ต่างต้องมีส่วนเข้าไปพัวพัน กิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ที่ว่านั้นก็คือธุรกิจการท่องเที่ยวแบบ Home Stay และกิจการร้านอาหารชาติพันธุ์ซึ่งถูกส่งผ่านมารพร้อมๆ กับถนนสายใหม่โดยการแนะนำของรัฐบาลท้องถิ่น แนวความคิดที่อยู่เบื้องหลังของธุรกิจการท่องเที่ยวแบบ Home-Stay และร้านอาหารชาติพันธุ์ที่ว่าก็คือความต้องการที่จะใช้บ้านเรือนของชาวบ้านในหมู่บ้านเชียงปอม เป็นสถานที่พักผ่อนหลับนอน เป็นที่ท่องเที่ยว ต้มกิน และลิ้มรสอาหารไท ให้กับนักท่องเที่ยวจากเมืองใหญ่ ได้สัมผัสกับบรรยากาศหมู่บ้านและวิถีชีวิตของชนชาติส่วนน้อยชาวไท ในการดำเนินธุรกิจดังกล่าว ในนามของบริษัทท่องเที่ยวพ่อค้าชาวฮั่นได้เข้ามาชักชวนชาวบ้านตามครัวเรือนต่างๆ ที่ตัดสินใจจะร่วมลงทุน ผ่านการทำสัญญาดำเนินธุรกิจดังกล่าวเป็นเวลา 3 ปี ตามสัญญา บริษัทจะลงทุนด้านค่าใช้จ่ายบางส่วน ให้ชาวบ้านที่ร่วมโครงการได้ใช้ปรับปรุงบ้านเรือนของตนให้เป็นที่พักที่มีห้องหอ และห้องน้ำที่สะอาดสบายมากขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้มาเยือน ที่จะบริษัทจะโฆษณาเชิญชวนหรือพาเข้ามาพักผ่อน หลับนอน และลิ้มรสชาติ อาหารพื้นถิ่นของชนชาติไทในสิบสองปันนา

ด้านครอบครัวเจ้าของบ้านก็จะต้องทำหน้าที่บริการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชาวฮั่นอื่น นอกจากเรื่องที่พักนอนหมอนมุ้ง ยังจะต้องทำกับข้าว เสริฟอาหาร (คล้ายๆ อาหารขึ้นโต๊ะของชาวจีนนานานเอง) ในกรณีนี้นักท่องเที่ยวแจ้งความจำนง จะเข้าไปธุรกิจ Home-Stay ที่ว่านี้จึงถือเป็นทั้งภาพสะท้อนและเป็นส่วนหนึ่งการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) ที่กำลังดำเนินขับเคลื่อนไปอย่างเข้มข้นและแพร่หลายในสิบสองปันนา จุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ดังกล่าวก็คือการเน้นเสนอขาย ความแปลกใหม่ ความเป็นธรรมชาติ ประเพณี วิถีชีวิตและรสชาติของอาหารที่แตกต่างของชาวฮั่น

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้สัญญา 3 ปี สิ้นสุดลง ชาวบ้านหลายครอบครัวที่ผ่านประสบการณ์การร่วมลงทุนกับบริษัทท่องเที่ยวของชาวฮั่นดังกล่าว ได้ตัดสินใจลงทุนดำเนินธุรกิจร้านอาหารชาติพันธุ์เอง ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ต่างๆ ที่พวกเขาได้เรียนรู้จากการลงทุนร่วมกับพ่อค้าชาวฮั่นนั่นเอง 3 ปีที่ผ่านมา ครอบครัวชาวนาไทส่วนหนึ่งได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ จากการทำธุรกิจร้านอาหารชาติพันธุ์ไทของพวกเขา พวกเขาได้เริ่มพัฒนาทักษะความสามารถในการค้าที่อาจจะเรียกได้ว่า "วานิชกรรมแบบไทๆ" (Dai entrepreneurship) ขึ้นมาบ้างแล้ว

เพราะฉะนั้นการที่พวกเขาตัดสินใจที่จะลงทุนดำเนินกิจการร้านอาหารชาติพันธุ์ไทในหมู่บ้านต่อไป จึงกลายเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งที่จะเรียกว่า “วัฒนธรรมสมัยใหม่” หรือความคิดเกี่ยวกับการทำธุรกิจการค้าทำกำไร การให้เหตุผล ทักษะการคิดคำนวณต่างๆ นานา เกี่ยวกับการดำเนินกิจการร้านอาหารชาติพันธุ์ ที่ได้พัฒนาสั่งสมขึ้นมาจากประสบการณ์จริงในชีวิต การงานแต่ละวัน หรือแต่ละช่วงเวลา

ลูกค้ำยังมี โดยเฉพาะชาวจีนอันที่เดินทางเข้ามายังหมู่บ้านนั้น มีทั้งความปรารถนา ความอยาก และความต้องการที่ไม่เพียงแต่จะได้บริโภคบรรยากาศและอาหารไทที่แปลกแตกต่างไปจากชีวิตประจำวันของพวกเขา ทว่าคืองานบริการและความสะดวกสบายที่จะได้ใช้เวลา “แบบเป็นกันเอง” ภายในกลุ่มของพวกเขาซึ่งส่วนมากมักจะเป็นเพื่อนฝูง หรือเพื่อนร่วมงาน ในอันที่จะหาความสุขสนทนาสำราญใจจากการเล่นไพ่ หรือได้ดื่มกิน ได้บริโภคบรรยากาศแบบไทๆ ดังนั้น กิจการร้านอาหารไทในหมู่บ้าน ที่ครอบครัวชาวไท (บางส่วน) ได้ตัดสินใจลงทุนดำเนินกิจการต่อเอง (อย่างน้อยปัจจุบันมีอยู่ราวๆ 10 รายด้วยกัน) จึงเริ่มประสบความสำเร็จและกลายเป็นที่นิยมและรับรู้กันในวงกว้างมากขึ้นทั้งในกลุ่มชาวจีนอันในเมืองเชียงรุ่งเอง และนักท่องเที่ยวจากเมืองใหญ่ในมณฑลอื่นๆ ของจีน ที่จะเดินทางลงมาโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลวันหยุดยาวในรอบปี ซึ่งกลายมาเป็นช่วงเวลาทองของการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในสิบสองปันนากว่า 2 ทศวรรษ ไม่ว่าจะ เป็น ช่วงเทศกาลตรุษจีนในเดือนกุมภาพันธ์ เทศกาลสงกรานต์ปีใหม่ไทในเดือนเมษายน และเทศกาลวันชาติจีน ในช่วงต้นเดือนตุลาคม และปัจจุบันยังพบว่า ช่วงคริสต์มาสและการเฉลิมฉลองปีใหม่สากล จำนวนของกลุ่มนักท่องเที่ยว (ทั้งจากสิบสองปันนาเองและที่อื่นๆ) ที่เข้ามาหาซื้อบริการในหมู่บ้านก็มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

จึงไม่น่าแปลกที่จะพบว่า นอกจากหลายครอบครัวที่เคยประกอบกิจการร้านอาหารชาติพันธุ์ มาก่อนหน้านี้อาจจะมีกิจการลงทุนซ่อมแซมขยายและสร้างบ้านเรือนไม้แบบชาวลื้อของตนขึ้นใหม่ให้ใหญ่โตมากขึ้น ยังมีผู้ประกอบการรายใหม่ ที่ตัดสินใจลงทุนดำเนินกิจการเปิดบ้านให้กลายเป็นร้านอาหารไท ขยายขยายพื้นที่ ให้เหมาะกับการเป็นร้านอาหารไทในหมู่บ้าน มีทั้งการปรับปรุงพื้นที่ภายในตัวบ้านเรือน การขยายหรือปรับที่ว่างรอบๆ บ้านเรือนให้กลายเป็นที่จอดรถ สถานที่ว่าง ที่อาจจะเคยรกร้างในหมู่บ้านได้ถูกพัฒนาตัดแปลงให้กลายเป็นที่จอดรถ ที่มีการจัดเก็บค่าจอด (คันละ 5 หยวน) ชาวบ้านในหมู่บ้าน ที่อาจจะไม่จำเป็นต้องเปิดบ้านดำเนินกิจการร้านอาหารไท เริ่มเรียนรู้มากขึ้นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะขับรถส่วนตัวมากันเอง ฉะนั้นพวกเขาจึงเห็นว่่า “การบุกๆ” เข้ามาในหมู่บ้านดังกล่าวของยานยนต์สมัยใหม่นั้นสามารถที่จะเปลี่ยนเป็นรายได้จากการเก็บค่าเช่าที่จอดรถได้เช่นกัน

นอกจากเรื่องของการบริการ รายการอาหาร บรรยากาศบ้านแบบไทๆ รวมจนไปถึงที่จอดรถ ที่ชาวบ้านผู้ประกอบการร้านอาหารไท เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงของพวกเขาว่า มันคือสิ่งที่มีราคาสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ผ่านเงินสดว่า พวกเขายังเรียนรู้อีกว่า การประกอบกิจการร้านอาหารชาติพันธุ์นั้นเครือข่ายและการสื่อสาร ผ่านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารนั้น คือกลยุทธ์สำคัญในการดำเนินธุรกิจร้านอาหารชาติพันธุ์ เช่น พวกเขาเห็นว่า การใช้โทรศัพท์ติดต่อกับตัวแทนบริษัททัวร์ต่างๆ เพื่อที่จะดึงดูดลูกค้าให้เข้ามากินอาหารในร้านของตนนั้นเป็นสิ่งจำเป็น การโทรสั่งจองล่วงหน้านอกจากจะทำให้ทราบจำนวนของลูกค้า ยังจะรับประกันว่าในแต่ละวันจะต้องทำอาหารจำนวนเท่าไร มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะไม่ให้ขาดทุน หรือไม่ให้มีของเหลือ โดยเฉพาะของต้มกินคือเหล้าและเบียร์ ที่จะต้องมีเสิร์ฟให้กับลูกค้า

ปัจจุบันธุรกิจร้านอาหารไทในหมู่บ้านที่ชาวบ้านเชียงป้อม ตัดสินใจลงทุนดำเนินกิจการต่อเอง ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความหมาย ทำให้ภาพลักษณ์ของหมู่บ้านกลายมาเป็นสถานที่ของการกินอาหารไทในบริบทของการท่องเที่ยวแบบ “เป็บพิสคาร์” กลายเป็นสถานที่ที่มี “บ้านอาหารไท” อยู่ในหมู่บ้าน ทั้งยังตั้งอยู่ไม่ห่างไปจากตัวเมืองเชียงรุ่งสักเท่าใดนัก กระแสการบริโภคอาหารแบบ “เป็บพิสคาร์” ยังกลายมาเป็นที่นิยมมากขึ้นทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวในเมืองในเชียงรุ่งเอง และบรรดานักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างเมืองต่างมณฑล

กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ความนิยมชมชอบในการบริโภคอาหารไทในหมู่บ้านนั้น อันที่จริงได้พัฒนาก่อตัวขึ้นควบคู่ไปกับการเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ และความเป็นเมืองของเชียงรุ่งดังที่สะท้อนผ่านการขยายตัวของโครงสร้างระบบถนนหนทาง ที่ทั้งนำพาวิถีชีวิตแบบใหม่ ความทันสมัย มาสู่ชีวิตหมู่บ้าน และการรื้อถอนความเป็นถิ่นฐานของชุมชนชาวนาไท

บ้านเรือนไทในหมู่บ้านเชียงป้อมที่เจ้าของรายหนึ่งดัดแปลงเปิดเป็นร้านอาหารไท

รายการอาหารไทย ที่ถูกจัดแจงอย่างดี ก่อนจะถูกยกมาเสิร์ฟให้บริกาารลูกค้า บนชั้นโตก

ปัจจุบันอาหารไทย กลายเป็นไฮไลท์สำคัญของการชิม การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของสิบสองปันนา